

لالایی مادران، هویت ساز کودکان

زهرا دیانته پور

فوق لیسانس الهیات تاریخ و تمدن ملل اسلامی، دبیر آموزش و پرورش منطقه رضویه مشهد

dianatizahra@yahoo.com

چکیده

هویت عبارت است از مجموعه خصوصیات و مشخصات اساسی اجتماعی، فرهنگی، روانی، فلسفی، زیستی و تاریخی که به رسایی و روایی برماهیت یا ذات گروه، به معنای یگانگی یا همانندی اعضای آن بر یکدیگر دلالت کند و آنان را در یک ظرف زمانی و مکانی معین، به طور مشخص قابل قبول و آگاهانه از سایر گروهها و افراد متعلق به آنها متمایز سازد. مسئله "هویت" سابقه ای به بلندای تاریخ بشریت دارد. ولالایی ها به عنوان ترانه های عامیانه ای که به صورت شفاهی نسل به نسل منتقل شده اند، نخستین گام آشنایی کودک با شعر و موسیقی است. لالایی ها در زمان های بسیار دور پدید آمده اند؛ اگر بگوییم همزاد بشرنند یاوه نگفته ایم. زیرا این آوازهای شیرین، نابترین و زلالترین پیوندهای مهرورزی مادر و کودک را باز می‌تابند و این مهرورزی ها، بی هیچ گمانی، از نخستین کودک و نخستین مادر آغاز شده است، در جویبار زمان جاری شده و تا به امروز پیش آمده است از پنجره‌ی لالایی‌ها، به سادگی، می‌توان به درون خانه‌ی دل جامعه راه یافت و آرزوها و خواسته‌های جامعه را بازشناخت. هدف از پژوهش حاضر تحلیل مضامین لالایی‌ها و کشف کارکردها و تاثیرات لالایی در هویت بخشی کودکان است. یافته‌های پژوهش در دو بخش عرضه گردیده است. در بخش نخست به مفاهیم مرتبط با ساختار و مضامین لالایی و در بخش دوم به کارکرد و تاثیر لالایی‌ها در هویت بخشی کودکان پرداخته شده است. و مدعی است که لالایی‌ها در شرایط زمانی کارکردهای پنهانی داشته است. اول، فضای اعتراض از فضای سیاسی جامعه ایجاد نموده است؛ دوم، شرایطی برای گفت و شنود و بیان خواسته‌ها و به عبارت بهتر، تسهیل روابط، مهیا ساخته است؛ سوم، فضایی برای تخلیه فشار ساختاری و روانی موجود فراهم آورده است. لذا با توجه به نوع کارکردهای لالایی‌ها، در مجموع می‌توان لالایی‌ها را به مثابه رسانه‌ای جهت هویت بخشی کودکان دانست.

واژه‌های کلیدی: لالایی، مضامین، کارکردها، هویت بخشی.

مقدمه

تحقیقات اندکی در باب تحلیل لالایی‌های ایران انجام شده است. از جمله: (جمالی ۱۳۸۷) در بخشی از کتاب خود با عنوان (لالایی در فرهنگ مردم ایران) به ساختار، کارکرد و مضمون لالاییها اشاره می‌نماید. و (حسن لی ۱۳۸۲) در پژوهشی با عنوان (لالایی‌های مخملین) مضامین لالایی‌ها را شامل بررسی می‌کند. (وجدانی ۱۳۸۷) در مقاله خود با عنوان (نقش زن در انتقال فرهنگ شفاهی) اشاره به نقش مادران در انتقال فرهنگ شفاهی به نوزادان، مفاهیم موجود در لالایی‌ها را نیز مطرح نماید (عمرانی ۱۳۸۱)، در کتابی با عنوان (برداشتی از لالایی‌های ایران) چند داستان خاص را بررسی کرده است. (سعیدی و قائدی ۱۳۸۷) مقاله خود با عنوان (نگاهی به لالایی در ادبیات عامیانه مردم لامرد) مضامین لالایی‌ها را بررسی کرده است. مطالعه پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که پژوهشگران غالباً به جمع‌آوری و دسته‌بندی موضوعی لالایی‌ها پرداخته‌اند. این پژوهش ضمن استفاده از دستاوردهای پژوهش‌های پیشین به مطالعه و تحلیل محتوای لالایی‌ها از دیدگاه روانشناسی و مذهبی و جامعه‌شناسی پرداخته است.